

Articole științifice

TEORIE, ISTORIE ȘI CRITICĂ LITERARĂ

I. L. Caragiale. Temă și variațiuni, Adela Drăucean

Rezumat

O analiză a operei lui Ion Luca Caragiale, de la comedii la momente și schițe și de la nuvele la basme, ne permite să vorbim despre unitatea în diversitate a scriiturii și să o încadrăm sub titulatura unei creații a autorului: *Temă și variațiuni*. Cum incendiul de pe Dealul Spirii, o întâmplare reală, a fost înțeleasă în cinci variante de către presă, așa și opera lui Caragiale are o „temă” – societatea –, dar pe care o redă în diferite „variațiuni” – forme.

Cu toate că I. L. Caragiale este considerat un scriitor prin excelență citadin, care a evocat viața orașului, în opera sa întâlnim teme și motive folclorice. De asemenea, el a descris viața la țară cu peisajele, hanurile și hangii lor, locurile unde oamenii obișnuiau să se întâlnească și să vorbească.

Cuvinte-cheie: temă, variațiuni, realism, obiceiuri, meșteșuguri, satiră

Generația Tinerilor furioși, Odetta Manuela Belei

Rezumat

„Tinerii furioși” a fost un grup de lucru format în cea mai mare parte din clasa de mijloc și din dramaturgi și romancieri britanici, care a devenit cunoscut în anii 1950. La conducerea grupului s-au aflat și John Osborne și Kingsley Amis. Denumirea a fost inițial inventată de un ofițer de presă al Royal Court Theatre pentru a promova *Look Back in Anger* a lui John Osborne. Aceasta se consideră a fi derivată din autobiografia lui Leslie Paul, fondator al Folk Woodcraft, al cărui *Angry Young Men* a fost publicat în 1951. În urma succesului piesei lui Osborne, eticheta a fost folosită de ziarele britanice pentru a descrie pe tinerii scriitori britanici care au fost considerați o deziluzie în comparație cu societatea tradițională englezească. Termenul a fost întotdeauna imprecis, a început să aibă tot mai puțin sens de-a lungul anilor, deoarece scriitorii cărora le-a fost inițial aplicat au devenit divergenți și mulți dintre ei au respins eticheta ca fiind inutilă.

Cuvinte-cheie: mișcare literară, anii 1950

Aspecte definatorii ale personajului în gramatica povestirii, Maria Laura Rus

Rezumat

Articolul prezintă câteva aspecte definatorii ale personajului în gramaticile povestirii. Astfel, am vorbit despre teoriile lui V. I. Propp, A. J. Greimas, Tzvetan Todorov și Claude Bremond. Pentru Propp, acțiunile personajelor sunt mult mai importante decât personajul în sine. Greimas a construit un model actanțial care include șase actanți, fiecare cu o funcție specifică pe parcursul narațiunii. Todorov vorbește despre personaj în termeni sintactici, în timp ce Bremond are o teorie mai complexă, incluzând emoțiile personajului, diferitele sale facultăți și locul său în narațiune.

Cuvinte-cheie: actant, personaj, agent, rol narativ, parcurs narativ

Rezumat

Studiul prezintă rolul pe care ficțiunea iubirii îl are în romanul anticavaleresc al lui Cervantes, *Don Quijote*. Personajul cel mai complex al întregii opere, Dulcinea este o mare absență. Prin ea, romanul denunță, în spirit renescentist, o mare lacună a literaturii cavaleriești, neputința de a trăi erosul, dar, în același timp ilustrează forța idealului feminin în construcția ființei eroului.

Cuvinte-cheie: roman cavaleresc, parodie, eros, femeia închipuită

LINGVISTICĂ, STILISTICĂ ȘI TRADUCTOLOGIE

Tendențe actuale în limba română, Rodica Zafiu

Rezumat

„Starea limbii” este un subiect de interes destul de larg. În România, orice discuție cu privire la unele încălcări ale normelor sau la prezența masivă a anglicismelor sau a termenilor vulgari, e de natură a stârni pasiuni.

Schimbările și variația lingvistică sunt fenomene naturale, descrise în mod obiectiv de către lingviști, dar percepute, în cele mai multe cazuri, negativ de către vorbitorii obișnuiți. Tendențele actuale în limba română sunt, într-o mare măsură, manifestări ale unor tendințe mai generale, comune mai multor limbi. Astăzi, trei factori „globali” au impact asupra evoluției lingvistice a limbii române: (a) influența limbii engleze; (b) influența comunicării prin mijloace electronice; (c) o reducere a diferenței dintre limbajul educat și cel popular, dintre scris și vorbit.

În dinamica unei limbi vii, schimbarea este inevitabilă și, practic, inofensivă. Cu toate acestea, preocuparea contemporanilor noștri, este importantă: atitudinile și evaluările echilibrează și moderează evoluțiile care sunt prea rapide, menținând dependența fizică de factorii culturali.

Cuvinte-cheie: schimbarea limbii, prescriptivism, globalizare, anglicisme, media electronică

Actul comunicativ din perspectivă discursiv-pragmatică. Modalizarea în limba română contemporană, Lizica Miheuț, Bianca Miuța

Rezumat

Când oamenii vorbesc, ei modelează cuvinte, stabilesc relațiile dintre ele, selectează conținutul care este adecvat pentru intenția lor de a transmite idei. Legăturile dintre morfologie și sintaxă sunt evidente: forma cuvintelor este consolidată de normele de combinare sintactică a cuvintelor, cu scopul de a oferi conținut ideilor noastre. S-ar putea spune chiar că morfologia există din cauza sintaxei, cuvintele dobândind sens într-un context.

Cuvinte-cheie: realizarea de modele, discurs, comunicare, perspectivă discursiv-pragmatică

Sens, imagine și atitudine (I), Adriana Vizental

Rezumat

Cu fiecare cuvânt pe care îl rostește vorbitorul, cu fiecare gest pe care îl face, el transmite nu numai un sens, ci, de asemenea, o imagine de sine și o atitudine. Pentru a se perfecționa și a avea acces la straturile superioare sociale, vorbitorul învață să-și îmbunătățească limba și paralingvajul. În articol este analizată evoluția în societate a Elizei Doolittle (protagonistul de sex feminin din *Pygmalion* al lui Shaw / *My Fair Lady* al lui Alan Jay Lerner) pentru a arăta că un vorbitor cu origini sociale modeste poate avea acces la cele mai înalte cercuri sociale, punându-și „hainele potrivite”: o pronunție bună, o ținută elegantă și maniere civilizate.

Cuvinte-cheie: imagine personală, sens (ne-)intenționat, paralingvaj și limbajul trupului

Modalități expresive de redare a gradării superlative prin supin în limba română,
Alina-Paula Nemițuț

Rezumat

Studiul de față își propune discutarea uneia dintre modalitățile posibile de exprimare a superlativului absolut în limba română: supinul cu sens consecutiv. Această formă non-verbală finită apare într-o construcție specială: adverb + de + adjectiv (sau adverb), supinul fiind un termen dependent și care se leagă de regent cu postpoziția *de*.

Există multe supinuri adverbiale în pre-poziție față de adjectivele sau adverbele pe care le însoțesc: *neajuns de, neasemuit de, neașteptat de, nebănuit de, neclintit de, necrezut de* ș.a. Ele reprezintă o sursă nebănuită de expresivitate, fiind întâlnite nu numai în texte literare și utilizate pentru efectele stilistice, dar, de asemenea, în jurnalism pentru a servi unor scopuri diferite în descrierea oamenilor, obiectelor sau lucrurilor. Sinonimele lor contextuale sunt, de asemenea, adverbe cu conținut „intens”, care consolidează și realizează seme gradual superlative. Relația cu regentul este stabilită de postpoziția *de*: *admirabil de, excepțional de, extraordinar de, extrem de*. Supinul poate fi folosit pentru a transmite același înțeles intens atunci când este plasat după adjective sau adverbe: *frumoasă de nespus, orgolioasă de necrezut* etc. Un alt tip de supin cu valoare de superlativ îndeplinește fie funcția de subiect complement, fie de atribut, putând fi înlocuit de adjective derivate atât cu un prefix negativ (*in-, im-, i-*), cât și cu un sufix modal (*-bil*).

Prin urmare, rezultă că limba română a dezvoltat o gamă largă de adverbe cu rol de superlativ. Supinurile din această clasă sunt reprezentate de un număr mare de lexeme (am estimat cel puțin 23 verificând *Dicționarul Explicativ al limbii române* și diferite fragmente literare și din ziare).

Cuvinte-cheie: supin, adverb, sens consecutiv, superlativ, postpoziția *de*

O abordare teoretică a telicității, Claudia Leah

Rezumat

Pornind de la ideea, în general recunoscută că telicitatea este un concept important în studiul aspectului, această lucrare își propune să ofere o abordare teoretică a distincțiilor telic/atelic și delimitat/nedelimitat, care au avut o lungă tradiție în literatura lingvistică de specialitate. Am subliniat necesitatea de a distinge între telicitate, privită ca un parametru pragmatic sau semantic, și *delimitare*, considerat a fi un parametru lexico-gramatical, care poate depinde de verbul și de proprietățile semantice ale componentelor nominale ale predicăției, arătând, de asemenea, că telicitatea joacă un rol în procesarea propoziției. În această lucrare încerc să ofer diferite definiții și opinii cu privire la distincțiile aspectuale în literatura de specialitate lingvistică, în cazul în care perechile de termeni „telic”/„atelic”, „delimitat”/„nedelimitat” sunt frecvent folosite ca sinonime.

Cuvinte-cheie: telicitate, verbe (a)telice, (ne)delimitat, puncte finale

Principiul funcțional în Gramatica limbii române, Simona Redeuș

Rezumat

Acest articol se vrea a fi o scurtă prezentare a principalelor abordări ale funcționalismului în lingvistica occidentală și a modului în care aceste concepte și principii sunt reflectate în lingvistica românească, mai ales odată cu apariția noii *Gramatici a limbii române*, ediția 2005. Insistăm aici pe taxonomia nouă în clase de cuvinte și pe organizarea funcțional-sintactică, ceea ce implică unele deosebiri între funcțiile specifice ale cuvintelor.

Cuvinte-cheie: GALR, funcționalism, clase de cuvinte, sintaxă, funcții

SEMIOTICĂ, HERMENEUTICĂ, ESTETICĂ

Principii logice și logos, Florea Lucaci

Rezumat

Gândirea umană urmează o structură logică, deoarece se bazează pe patru principii, care asigură corectitudinea hotărârilor sale și a raționamentului. Dacă avem în vedere judecățile cu privire la gândirea logică și la revelația credincioșilor, observăm că se pot stabili relații comparabile între ele. Să luăm în considerare propozițiile:

(1) *Apocalipsa este credința care dezvăluie faptele lui Dumnezeu în lume.*

(2) *Logica este gândul care elucidează faptele legii în lume.*

Putem deduce că există o intersecție între conținutul credinței predicate și al gândirii. În *Dogmatica* sa, Sfântul Ioan Damaschin a subliniat relațiile de conținut între aceste două noțiuni.

Cuvinte-cheie: ontologie, identitate, diferență, logic, hermeneutică

Fenomenologia gândirii critice în literatură, Dumitru Mărcuș

Rezumat

Articolul prezintă analiza gândirii critice literare ca o formă de a gândi asupra formelor și expresiilor artistice. Bazată pe principiile fenomenologiei, gândirea critică este investigată ca o modalitate prin care opera literară este legată de sistemul de valori estetice. Se dezvoltă, de aici, trei idei menite să formeze un tip de gândire, exprimat de diferiți critici în legătură cu opera literară. Primul aspect este legat de percepția fenomenologică care apare în actul de lectură, al doilea stabilește mecanismul care declanșează interpretarea și al treilea este legat de explicația de convergență/divergență a judecății critice. Articolul este parte a unui proiect de cercetare despre structura gândirii critice.

Cuvinte-cheie: analiză conceptuală, estetică, fenomenologie, gândire critică, hermeneutică, literaritate